

'EL LECTOR ACCIDENTAL'

VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Per què ens agrada tant Baudelaire?

GETTY

Què tenen en comú l'Alex de *La taronja mecànica*, d'Anthony Burgess; el Tyler d'*El club de la lluita*, de Chuck Palahniuk, i l'Evie de *Les noies*, d'Emma Cline? Tots són joves i es troben desbordats, però no saben per què.

"Tria la vida. Tria una feina. Tria una carrera. Tria una família". Així comença el monòleg de Renton a *Trainspotting*, que en el tombant de segle va ser més conegut que tots els de Hamlet junts. I continua: una rentadora, un pis, un concurs de televisió. Al final de la llista es produeix un canvi: "Jo vaig triar no triar la vida, jo vaig triar una altra cosa. I les raons? No hi ha raons. Qui necessita raons quan té heroïna?"

La droga pot ser una resposta. En prenen els protagonistes de *La taronja mecànica*, si bé el líder prefereix Beethoven i la ultraviolència. També per al protagonista d'*El club de la lluita*, la violència -amb un punt d'*Übermensch*- pot ser la resposta. No actua gaire diferent la colla de *Les noies*, que, com saben els interessats en l'assassinat de Sharon Tate, eren partidàries de les amfetamines i de les ganivetades.

Les verges suïcides, de Jeffrey Eugenides, responen infligint-se la mort a si mateixes. Bouvard i Pécuchet, personatges de Gustave Flaubert, prefereixen amarar-se de coneixements. El jugador de ruleta russa d'*El caçador* i el desactivador d'explosius de *The hurt locker* no-

més saben viure amb la vida a l'encant. La gent que no en té prou amb la feina, la família i el consum també busquen respostes en Hermann Hesse, en Carlos Castaneda, en combinacions de psicotròpics i de velles o noves sacralitats. Avui hi ha qui cerca la solució en el gimnàs, en el poliamor, en alguna causa transversal. Les respostes són variades, però les preguntes es repeteixen. Què hi fem aquí? Per què ens hi estem? Quin sentit té tot plegat?

Cal estar sempre ebri, o embriac?

Carles Fages de Climent les va respondre en un decasil·lab a *La balada del Sabater d'Ordis*: "Beat aquell qui al món té una cabòria". Tant és una com l'altra, l'important és encaboriar-se. Però qui s'hi va acostar abans, amb precisió divina, va ser Charles Baudelaire en un dels seus textos més coneguts, titulat *Enivrez-vous*, i que acaba d'aparèixer en dues traduccions al català, *L'spleen de París*, de Flâneur, i *Petits poemes en prosa*, d'Adesiara. Els títols són diferents, però el llibre és el mateix. Les dues edicions no difereixen gaire: han aparegut amb poques setmanes de diferència, totes dues en edició bilingüe, amb un nombre de pàgines i un preu similars. Adesiara ha aprofitat la traducció de Joaquim Sala-Sanahuja que va publicar Edhasa el 1991, i Flâneur n'ha utilitzat una de nova de David Cuscó i Escudero. A la d'Adesiara llegim: "Cal estar sempre

embriac. Tot rau en això: és l'única qüestió. Per no sentir l'horrible fardell del Temps que us escorbanta les espatlles i us vincla cap a terra, cal embriagar-se sense treva. ¿De què, però? De vi, de poesia o de virtut, com més us plagui. Però embriagueu-vos". No sé si val la pena entretenir-nos a buscar les diferències amb la de Flâneur: "Cal estar sempre ebri. Tot és això: és l'única qüestió. Per no sentir el pes horrible del Temps que us destrossa les espatlles i us empeny cap a terra, us heu d'embriagar sense treva. Però de què? De vi, de poesia o de virtut. Com us vingui de gust. Però embriagueu-vos". I encara tenim la traducció d'Alexandre Ferrer que va publicar Aeditors el 2006, i més enrere la d'Anna Montero i Vicent Alonso, que va aparèixer el 1983 a El Mall, i que es va reeditar el 1994 a 3i4. Hi podríem afegir la que va fer el 1928 Agustí Escasans per a la Llibreria Catalunya, que al meu parer no és pas inferior. Algú haurà d'explicar algun dia la debilitat dels catalans per Baudelaire. La meua hipòtesi és que ens encanta emborratxar-nos -del que sigui.

Expulsat del *lycée*, el jove Baudelaire va liquidar en un temps rècord la meitat de la seva herència, sobretot en sexe (va agafar la sífilis) i en drogues (opi, haixix, absenta). No es va dedicar al rock'n'roll perquè no existia, però no costa gaire imaginar-lo allargant la nit parisena amb Jim Morrison, que n'era lector declarat.

Amb els anys, la influència de les proses de *L'spleen de París* ha sobrepassat la dels poemes de *Les flors del mal*. Publicat pòstumament, aplega una cinquantena de textos breus que volen ser (i ho aconsegueixen) "penetrants i lleugers". Baudelaire els escriu de mica en mica i els corregeix sense fi, dolorosament, ja que no té facilitat de concepció ni d'execució. Com una passejada per la ciutat, els textos conviden a deambular-hi sense rumb. Hi trobem faules, escenes, somiejos, diaris íntims, pregàries, anècdotes, autoretrats... Allà l'egoista blasma l'egoisme, el mandrós critica la mandra, l'aristòcrata té pietat dels pobres, però també crida a apallissar-los.

Enivrez-vous, el seu poema en prosa més conegut, esbossa tres grans maneres de reduir l'*spleen*, és a dir, la malenconia de viure: el vi (o el Jägermeister, o la marihuana, o l'èxtasi, o la metadona), la poesia (o el manga, o el patchwork, o el trap, o l'art conceptual) o la virtut (evangelistes, salafistes, gurus, Creu Roja, Hare-Krishna). Antipàtic, solitari, addictic, rabiosament modern i oracular, Baudelaire escriu en un altre poema en prosa: "Aquesta vida és un hospital on cada malalt està posseït pel desig de canviar de llit". ♦♦

OBRO FIL

ANNA GUITART

Un 'Mediterràniament' de llibre

Aquesta setmana s'ha presentat el nou anunci d'Estrella Damm, i ja hi tornem a ser: una altra oportunitat perduda. Un altre any que recordo les paraules de Bernard Pivot, el periodista que va fer llegir França amb el seu programa de llibres. En una entrevista, em deia que els escriptors han perdut el lloc de referència que tenien temps enrere a la societat, i que els havia sortit competència: polítics, economistes, cantants, actors i cuiners. Els polítics i economistes encara no, però a la resta de gremis, efectivament, els veiem protagonitzar anuncis de cervesa (senyal inequívoc de reconeixement social).

Però, per què no un *Mediterràniament* amb escriptors? ¿Que necessitem una cançó d'inici, l'èxit de l'estiu? Cap problema: el Raül Garriga-sait va tenir un grup, feien versions de rock californià; li demanarem que aparqui una mica els clàssics i que hi torni. Ara, que també podríem comptar amb Jansky, el duet d'electrovergers de la Laia Malo, o amb El Pèsol Feréstec, amb la Maria Callís. Res a envejar a la Rigoberta Bandini.

Més coses. L'any que ve, l'anunci podria ser a Mallorca. Això ens garantiria la presència de la Lluïcia Ramis, el Melcior Comes i el Sebastià Portell, que intueixo entusiasms amb el projecte. Ara, que per entusiasme, el del Jaume Pons Alorda, queestic segura que hi faria una intervenció memorable. I com que aquests anuncis van de ser modern, l'Antònia Vicens també hi apareixeria. Ens en podria donar unes quantes, de lliçons de modernitat. La Carlota Gurt hi hauria de ser, que al setembre estrenarà novel·la i en parlarem molt, i l'Eva Baltasar, per descomptat. Martí Sales, Bel Olid, Empar Moliner, Màrius Serra, Najat El Hachmi, Tina Vallès, Pol Guasch, Jordi Puntí, Albert Pijuan, Xavier Bosch, Jordi Nopca, Anna Gas, Borja Bagunyà... Ens costarà triar. El paper que fa el Pep Cruz a l'anunci d'aquest any, de pescador que arriba amb barca, podria ser per al Quim Monzó. Ah, i ara que ens hem posat a visibilitzar-los, també hi haurien de sortir un parell de traductors. Sense frase, eh, però jo hi veig molt el Yannick Garcia i la Blanca Busquets de fons, fent una cervesa.

Us penseu que faig broma, però jo ho veig claríssim. Amics de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, amics del gremi: no badeu, a veure si l'any que ve encara se'ns avançaran Xavier Sala i Martín i Santiago Niño Becerra. ♦♦